

Corticosterïoden

Inleiding

Uw behandelend maag- darm- leverarts (MDL-arts) heeft u een corticosteroid voorgeschreven in verband met een ontstekingsziekte van de darm. Deze folder geeft informatie over dit geneesmiddel. Deze folder is géén vervanger van de bijsluiter.

Algemeen

De oorzaak van de ziekte van Crohn en Colitis Ulcerosa is niet met medicijnen weg te nemen. Wel zijn er medicijnen die deze aandoening rustiger maken. Daardoor neemt na enige tijd het ontstekingsproces af. Corticosteroiden is ook zo'n medicijn. Voorbeelden van corticosteroiden zijn: Prednison, Beclomethason, Budenofalk, Cortiment en Entocort. Ze worden veel toegepast om de actieve ontsteking bij de ziekte van Crohn en Colitis Ulcerosa zo snel mogelijk te verminderen (inductiebehandeling). Dit traject duurt meestal acht tot twaalf weken.

Omdat bij de ziekte van Crohn meestal (ook) de dunne darm en het eerst deel van de dikke darm zijn aangedaan, worden vaak corticosteroiden in tabletvorm gebruikt. De startdosering van de tabletten wordt geleidelijk afgebouwd, waarbij wordt gestreefd om na 8 tot 20 weken te stoppen. Stoppen lukt vaak alleen als er andere geneesmiddelen bijgegeven worden als onderhoudsbehandeling. Zodoende komt het regelmatig voor dat corticosteroiden langer worden gebruikt.

Als de ontsteking van de ziekte zich aan het einde van de darmen bevindt (endeldarm en/of dikke darm), dan kan het geneesmiddel als zetpil of klysma worden toegediend. Dit is bij Colitis Ulcerosa het geval.

Werking

Corticosteroïden verminderen de klachten van ontstekingsziekten van de darmen. Verschijnselen zoals een hoge ontlastingsfrequentie, diarree, slijm- en bloedverlies en buikpijn nemen daarbij af. Het werkt bij ongeveer 75% van de mensen. Al na 24-48 uur kan vermindering van uw klachten optreden. Soms duurt het echter langer voor het effect merkbaar wordt. Vandaar dat we altijd 1-2 weken afwachten om te zien of het medicijn effect geeft. Corticosteroïden zijn geen middelen die als onderhoudsmedicatie worden gegeven in verband met de mogelijk bijwerkingen. Vaak wordt in een hoge dosis gestart oplopend tot 40 mg per dag. De Prednison wordt vervolgens langzaam afgebouwd en wordt er uiteindelijk helemaal gestopt. Indien gestopt, zal de MDL-arts met een ander onderhoudsmedicament zijn gestart om een blijvend ontstekingsremmend effect te bewerkstelligen t.b.v. de darmziekte.

Gebruik

Corticosteroïden zijn verkrijgbaar in tabletten, capsule, klysma of schuim.

Tablet/ capsule

- Bij het gebruik van corticosteroïden in tablet of capsule is het belangrijk de exacte dosis te volgen.
- Het dient eenmaal per dag ingenomen te worden in de ochtend.
- U neemt de tabletten vóór of tijdens de maaltijd met water in. Als u de tabletten op een volle maag neemt, duurt het ongeveer twee uur voordat het middel in het bloed is opgenomen. Wanneer u binnen die tijd overgeeft, moet u de medicatie opnieuw innemen. Raadpleeg bij twijfel altijd uw arts of verpleegkundig specialist.

Klysma/ schuim

- Laat klysma voor u hem toedient op lichaamstemperatuur komen.
- Zorg ervoor dat uw endeldarm leeg is voordat u de klysma inbrengt. Dus ga vooraf naar het toilet als het mogelijk is.
- Ga op de linkerzij liggen, omdat in deze houding de vloeistof goed doordringt in de darmen.
- Het klysma vlak voor gebruik bereiden door de tablet in de flacon met oplossing voor klysma te doe. Daarna de flacon gedurende 10 seconden goed te schudden tot de tablet volledig opgelost is. Dan klysma inbrengen in de anus.
- De spuitbus met schuim gedurende 15 seconden schudden. Bij toedienen van één dosis (1 puf) dient de dop van de spuitbus volledig te worden ingedrukt en langzaam weer losgelaten. De applicator hierna nog 10–15 seconden in positie houden.
- Rol op uw buik en blijf ongeveer vijf minuten zo liggen om te voorkomen dat de vloeistof weer eruit komt.

Bijwerkingen

Of corticosteroïden bijwerkingen geven, hangt af van de dosis en de duur van het gebruik. Bij kortdurend gebruik kunnen wel vervelende bijwerkingen optreden, maar deze zijn meestal niet ernstig. Een voorbeeld van een kortdurend gebruik is een 'stootkuur', waarbij enkele weken een hoge dosering wordt gebruikt. Bij langdurig gebruik treden ook bijwerkingen op, maar deze verdwijnen na een paar weken, als uw lichaam gewend is. Wel kunnen op langere termijn andere, soms ernstige bijwerkingen optreden. Dit gebeurt ook bij geregeld herhaald kortdurend gebruik.

Bij gebruik van corticosteroïden in klysma of schuimvorm, hebben mensen vaak minder last van bijwerkingen door de lokale behandeling op de plaats in de darm.

Bijwerkingen die optreden bij gebruik van corticosteroïden zijn:

Vanaf begin van de behandeling:

- Soms komen maag / darmklachten voor. Neem de medicatie in tablet of capsule daarom vóór of tijdens de maaltijd in. Omdat de maag- en darmwand gevoeliger zijn, is de kans op maag- en darmzweren groter, zeker als u al eerder een dergelijke zweer hebt gehad. De arts kan dan een middel voorschrijven dat de maagwand beschermt tegen maagzuur.
- U kunt tijdelijke veranderingen merken in uw gevoel en stemming. Deze verschillen nogal. U kunt zich energieker, prikkelbaar, rusteloos, angstig of agressief voelen, maar ook neerslachtig, futloos of vermoeid. Ook slapeloosheid komt voor. Overleg voor het gebruik van deze medicijnen met uw arts als u (manisch) depressief bent.
- Mensen met suikerziekte (diabetes mellitus) kunnen weer diabetesklachten krijgen, zoals veel dorst en veel moeten plassen. Dit is vooral van toepassing bij oudere mensen. Overleg met uw arts over het aanpassen van uw diabetesmedicijnen.
- Wonden genezen slechter. U heeft meer kans op infecties met bacteriën, virussen of schimmels. Neem contact op met uw arts bij een slecht genezende wond of tekenen van infectie.
- Corticosteroïden verzwakken de werking van vaccins. Overleg met uw arts als u een vaccin nodig heeft.
- Als u daar gevoelig voor bent, kan hoge bloeddruk ontstaan. Overleg met de arts als u al voor hoge bloeddruk wordt behandeld.
- Sommige vrouwen houden tijdens de behandeling op met menstrueren, dit is tijdelijk. Na stoppen met de corticosteroïden herstelt dit zich vanzelf.
- Sommige mensen krijgen last van spierzwakte en vermoeidheid.
- Uw enkels kunnen vocht vasthouden (oedeem). Mensen met hartfalen zijn hier extra gevoelig voor; overleg met uw arts als u hartfalen heeft.

Na het gebruik van meer dan drie weken:

- Meer dan de helft van de mensen wordt zwaarder tijdens het gebruik van corticosteroïden. Dat heeft verschillende redenen, onder meer het vasthouden van vocht en een toegenomen eetlust.
- Veel mensen krijgen een opgezwollen gezicht. Dat is een onschuldige bijwerking, maar veel mensen ervaren dit als vervelend.
- De huid wordt vaak dunner. U kunt eerder dan anders last krijgen van blauwe plekken en streepvormige littekens (striae). Na het stoppen van de behandeling krijgt de huid geleidelijk de normale dikte terug, maar de littekens blijven.
- Ook andere huidproblemen komen voor; slecht genezende wondjes, acné en overmatige haargroei, vooral in het gezicht.
- Het lichaam heeft na het stoppen van de behandeling ongeveer een half jaar nodig om de normale productie van de bijnierschors hormoon weer op peil te brengen. Meld om die reden dat u corticosteroïden heeft gebruikt als u een medische ingreep moet ondergaan.

Na gebruik van enkele maanden of na meerdere kuren in korte tijd:

Deze bijwerkingen treden doorgaans alleen op bij hogere doseringen. De bijwerkingen hoeven pas maanden na het begin op te treden en soms ontstaan ze pas nadat u met de behandeling bent gestopt. Corticosteroïden remmen de botopbouw. Uw botten worden daarom brozer. Op den duur kan dit tot botontkalking (osteoporose) leiden. Om die reden is het van belang dat u extra calcium gebruikt in de vorm van zuivel en eventueel calciumtabletten. Het is ook belangrijk dat u veel beweegt, omdat beweging de botopbouw stimuleert. Overleg met uw arts als u onder behandeling bent voor osteoporose! De ooglenzen kunnen vertroebelen, vooral bij ouderen en mensen met diabetes. Dit wordt cataract of ouderdomsstaar genoemd. Neem contact op met de arts als u merkt dat uw gezichtsvermogen verandert.

Stop nooit abrupt met het gebruik van de corticosteroïden als u last heeft van bijwerkingen, maar neem contact op met uw MDL-arts of verpleegkundig specialist. Als u corticosteroïden gebruikt, gaan de bijnieren minder corticosteroïden aanmaken.

Zolang u deze medicijnen gebruikt, is dat geen probleem. Als u plotseling stopt met het gebruik hiervan, ontstaat er een tekort aan corticosteroiden omdat de bijnieren niet zo snel weer kunnen starten met de eigen productie. Dit kan tot levensgevaarlijke situaties leiden. Dit is dan ook de reden dat de dosis met corticosteroiden op een gegeven moment geleidelijk wordt afgebouwd.

Wanneer neemt u direct contact op?

- Zwarte ontlasting
- Braken van bloed
- Koorts
- Ernstige stemmingswisselingen

Tijdens kantooruren neemt u contact op met de poli maag-darm en leverziekten. Buiten kantoor tijden neemt u contact op met de spoedeisende hulp.

Effect op vruchtbaarheid, zwangerschap en borstvoeding

Voor zover bekend is er geen invloed op de vruchtbaarheid. Overleg wel met uw MDL-arts of verpleegkundig specialist als u een zwangerschapswens heeft. Alle corticosteroiden kunnen de placenta passeren, maar vooral de kortwerkende (prednison/ prednisolon) worden snel afgebroken.

Corticosteroiden kan tijdens de zwangerschap zonder verhoogd risico worden gegeven en lijken niet geassocieerd te zijn met een toename van geboortefwijkingen. Echter is er weinig data bekend over Budesonide. Het is te adviseren om (zwangere) patiënten zorgvuldig te controleren op bekende bijwerkingen van corticosteroiden zoals hypertensie en diabetes mellitus.

Verder kan het gebruik van corticosteroiden in het laatste trimester van de zwangerschap gepaard gaan met onderdrukking van de bijnierschorsfunctie van het kind. Het is van belang dat de kinderen, waarvan de moeder corticosteroiden in het laatste trimester heeft gebruikt, gecontroleerd worden door een kinderarts.

Corticosteroiden worden uitgescheiden in de moedermelk, maar het geven van borstvoeding is mogelijk tijdens het gebruik van corticosteroiden. Het valt onder een laag risico en levert geen extra gezondheidsrisico op voor het kind. Wel kan worden overwogen om bij het gebruik van hoge doseringen te wachten met borstvoeding tot vier uur na inname van de prednison.

Controles

Om bijwerkingen in een vroeg stadium op te sporen kan het zijn dat de MDL-arts extra bloedonderzoek laat doen of de bloeddruk controleert. Dit is vooral van belang bij patiënten die diabetes mellitus en hoge bloeddruk hebben ontwikkeld tijdens het gebruik van corticosteroiden.

Aanvullende informatie

- U mag alcohol gebruiken, echter is het verstandig niet meer dan twee alcoholische consumpties per dag te gebruiken.
- Vaccinaties. Gelijktijdig gebruik van corticosteroiden kan de effectiviteit van vaccinaties met vaccins gemaakt van levende virussen of bacteriën nadelig beïnvloeden.

Tot slot

Als u nog vragen heeft na het lezen van deze folder, neem dan contact op met de MDL-arts of de verpleegkundig specialist. T: 0492-59 59 59

Telefoonnummers en adressen

Polikliniek Internisten
locatie Deurne
T: 0493 – 32 89 19
locatie Helmond
T: 0492 – 59 59 59

Locatie Helmond
Wesselmanlaan 25
5707 HA Helmond
T: 0492 – 59 55 55

Locatie Deurne
Dunantweg 16
5751 CB Deurne
T: 0493 – 32 88 88

Locatie Gemert
Julianastraat 2
5421 DB Gemert
T: 0492 – 59 55 55

